

Izbaja
t. in 13.
dan vsa-
cega me-
seca.

ZVON

Lepoznanski list.

Velja
za oče
leto 3 gl
za tri
mesece
1 gl.

Leto I.

Na Dunaji 15. septembra 1870.

List 18.

Knezov sin.

Leži otrók mertev in merzel,

Edini, preljubi knezov sin;

Solzna se topita oča in mati,

V trepetu od groznih bolečin.

„O žena, o mati, umerl je tvoj Mirko!“

„Moj dragi! tvoj sin priserčni umerl —

Naprežen je voz, od tod pobegniva,

Kjer njemu pogled se je rajski zaper!“

„Poročno moje zlató ogrinjálo

Deníte v černo jamo z njim;

Deníte k njemu vse moje veselje,

Recíte, brez njega da mertva živím!“

„Počívaj mirno, dete presládko!“

„Oh, mojega serca edini sad!“

„Počívaj mirno, solzni biser očetov! —

Požéni! — Ostani samotén, moj grad!“

„O mož! ne ostane grad samotén,

Doklér še hranjuje v sebi moj cvet,

Ne dolgo dišéčo, uvelo rožo,

Vse moje življenje, edini moj svet!“

Zdercé vozovi glasno po cesti,

A še sta glasnejša brezup in jok:

O Mirko, moj Mirko, z bogom, z bogom!

Iztergala nama te smert je iz rok!

Dirjala sta presunena k striju

Brez pitja in spanja, brez jedi:

Solzé so pijače, vzdihl so hrana,

Brezup za tovariša z njima sedi.

Merlič je v gradu ležal očetnem,

Iz verta na rakev cvetice mu dadé,

Mladenici štirje nesó ga k pogrebu,

Duhovni pojó in zvonovi zvoné.

Že jama globoka je izkopana,

Progrezajo vanjo cvetoče teló,

Duhovnik verže perstí z lopato,

Odmoli ter beseduje takó:

„Polóžili smo te k slavnim dedom,

Ki so pred táboj zapústili svét;

Imeli so mnogo dnij veselih,

Imeli še več sovražnih let.

Nektera nesreča nij tebe zadela,

Kateri ne bil bi med nami odšel,

Premnoga te bridka nij rana bolela,

Ki tebi pripravljeno svet je inel.

Neznana je tebi strast in ljubezen,

Za katero toliko serc kervavi,

Neznane grenkosti praznega upa,

Ki dušo v obetih ležnjívih slepi.

Okusil njsi zaničevánja,

Krivíc in izdajstva nij vbadal te gad;

Nij žgalo žarécim te ognjem kesánje,

Zadajal nij solz rojeni ti brat!

Preblagi materi iz naročja

Nedolžen si hitel óez temni most;

Iz mirnega zgodaj vzet življenja,

Uživaj tu v grobu mirno sladkósti!“

Triglavan iz Posavja.

II.

Bil je Baltazar, kakor smo že dejali, najstarejši sin Triglavanov. Vsi so ga čislali in spoštovali, ker je bil pošten in unen mož. Oče ga je najrajši imel izmed vseh svojih sinov, in mnogokrat ga je pošiljal namesto sebe po posebnih imenitnih opravkih. Povsod se je moški in umno védel, in po pravici je stavil Triglavan veliko upanje vanj. Tudi sosédje so ga spoštovali, in celó sovražniki, ki so ostro pazili nanj, nijso mu mogli ničesa očitati. Bratje so ga čislali in ljubili, in sploh svojega očeta imenovali, ker zares je skerbel po očetovski zanje, kó so bili še manjši, in tudi potem, ko so bili že odrasli, ko nij bilo že več potreba, védel se je rad, kakor oče z njimi.

Ko je zvedel, kakor smo videli, skrivno očetovo željo, bil je ves tih in molčeč, ves dan nij bilo besedice iz njega, in videlo se mu je, da nekaj imenitnega premišlja.

Vse dobro pretehtavši in premislivši pokliče zvečer, ko je bil Triglavan za pečjo zadremal, svoje brate v stransko izbo. Vidéč vse zbrane, stopi na klop, ter jame tako govoriti:

Bratje! Ljubezen do našega miliga očeta (bog jih še dolgo zdravega in veselega ohrani!) ljubezen do našega milega očeta je močna vez, ki druží in edíni naša serca!

Ta ljubezen vodi vse naše dejanje. Ta ljubezen, bratje, vodi tudi mene zdaj v tem, kar bodem govoril. (Dobro!)

Ljubezen, govori sv. Pavelj, je poterpežljiva; a bratje, ta poterpežljivost ima svoje meje. (Dobro, tako je!) Bratje! mi ljubimo svojega očeta, in vemo zakaj; on ljubi nas, in vé zakaj. Njegova ljubezen nam je nad vse, ne smemo torej in ne moremo terpeti, niti ne bodemo terpeli, da se našemu očetu bližajo nevredni, malopridni potepuhi, da nas, medéne besede v uho mu šepetáje, s časom čisto izpodrinejo in pahnejo iz njegovega serca. Kedo nam more reči, da si nijsmo v pótú svojega obraza prislužili njegove ljubezni? (Dobro, dobro!) Zatorej, bratje! taka je moja misel, in gotovo tudi vaša, saj vi vedno in povsod mislite, kakor jaz; a kaj pravim, mislite, kakor jaz? Saj še misliti vam nij treba, jaz mislim za vse. A kedor hoče kaj misliti tu, ta naj se pobere iz tega čestitega zbora, on je izdajalec.

Pri teh besedah, ki jih je Baltazar bolj kričal nego govoril, vstane velik hrup po zboru, vse vprek kričijo: dobro, dobro! Tako je! Istina! Tu se nič ne misli; Baltazar misli za nas, on je naša glava. Bog živi Baltazarja! Slava!

Ko hrup potihne, prične zopet Baltazar:

Bratje! znano vam je, kako radi beró naš oče; mika jih vse, kar je znanja vredno, radi se podučujejo, radi se tudi počteno razveseljujejo.

Kar so pa imeli knjig, prebrali so jih že vse po večkrat, kakor veste, in zdaj so čisto brez dušne hrane. Zdaj veste, zakaj so delj časa že tako otožni, da se jim nič ne ljubi. Moja ljubezen do očeta mi nij dala mirú, premišljeval sem ter si belil glavo, in nijsem miroval, da sem prišel stvári do kórena. In kar sem našel sam, to so mi oče poterdili.

Bratje! vedno smo si prizadejali ustreči vsaki želji našega ljubljene-
nega očeta; ustreči hočemo tudi tej. Mi hočemo spisati očetu knjig
toliko in tacih, kakor si jih želé; mi, pravim, in drug nikdo. Kaj jih ne
moremo, kaj jih ne znamo, kaj jih nečemo? Mi vse znamo, vse moremo
in hočemo, kadar in kjer je treba očetovi želji ustreči! (Dobro! dobro!
Vse znamo!) In veste, bratje! kaj bode iz tega? — Oče nas bodo tem
bolj čislali in ljubili, nas in družega nikogar!

Da pa bolje dosežemo ta svoj blagi namen, naznanim vam ob
kratkem svoje misli, kako bi se ta stvar najbolje začela; a vi poslušajte,
ter sklenite soglasno, kar vam nasvetujem.

Mi vsi, ki smo nocoj tukaj zbrani, združimo se, kakor sem dejal,
v ta namen, da očeta ljubimo, da jim strežemo, a posebno da jim knjige
spišemo. (Dobro! dobro!)

Bratje! podajmo si roke, stopimo ter napravimo živo séč okolo
našega očeta, da se mu nikdo ne more približati, nikdo z njim govoriti,
nikdo mu knjige prinesiti! Oče bi se razvadili, in ne čislali bi več naših
knjig, kakor so vredne. (Dobro! dobro! Istina!) A kedor še pozneje
želi stopiti v našo bratovščino, mora prinesiti meni, ki me izvolite za sta-
rejšino (volimo, vsi soglasno!) Dobro, tako je tudi vaša dolžnost! Meni
torej prinese pisano prošnjo, a priložiti ji mora rojen list ter spričalo
uboštva, in da so mu po postávi kože cepljene. Jaz mu pretipljem potem
serce in obisti, in če ga spoznam v tej preiskavi, predložim ga vam, da
ga sprejmete v našo bratovščino. (Dobro! dobro!) Kadar pa je sprejet,
mora v naši družini očitno priseči to prisego, katero sem, da se laže
pomni, jaz sam v lepe vérze spravil. Slóve pa tako:

Po suhem vedno in po blati
Za vami zvesto čem stopáti,
Po vaše mísliti, pisáti,
Ter govoriti in moléáti;
Napenjati se pri debati,
Kedár se prazna slama mlati,
Po vaše kašljati, pljuváti,
Lepó se in gerdó deržáti,
Sedéti, jesti, píti, spatí,
Na strani ali vznak ležáti,
Jokáti se in se smijáti,
Skakáti z vami in plesáti;
Repenčiti se in se báti,
Podíti in peté kazáti;

Hvalíti, grájati, psovati,
Ter: slava, živijo! kričáti;
Po glavi, rebrih mu dajáti,
Kedor nam našo slavo kráti!
Roké, nogé si dam zvezáti,
Ter z mlinskim kamenom na vrati
Na dno morjá se pokopáti,
Ko vas bi hotel kdaj izdáti!

Tako se mora zavezati. (Dobro! dobro!) Med sabo smo si prijatelji in bratje, pomagamo si ter podpiramo se v besedi in v dejanji. A kedor nij z nami, on je soper nas, in gorje mu, kedor je naš sovražnik. Kakor konji proti volku, obrnemo se vsi proti njemu in ne bomo mirovali prej, da je po polnem uničen, in kader že nič več ne dihne, potem mu damo še vsak eno od zadaj. (Dobro! dobro!)

Pisati sme pri nas vsak, kedor zna čerke delati. Ne gleda se na slovnico in pravopis, nego na serce.

Spisi morajo biti taki, da jih sme človek brati na véliki petek ali tudi pred obhajilom tist večer. (Dobro!)

Kedor iz med nas kaj spiše in tiskati dá, imenuje se „pisatelj“, in sicer, dokler nij napisal tiskane póle ali pet drobnejših pesmij, imenuje se „nadepolni“, a če več, pravi se mu „slavni“. Pesniku pa je največja čast, če se imenuje „mojster pevcev“. (Dobro!) To sem naredil tako, da ne bode kake zamere, ker po izkušnji vem, da pisatelj je silno občutljiva božja stvar. (Istina!)

Spisi se bodo naznanjali in pretresovali v „Drobnicah“; samo po sebi pak se umeje, da se bode samo hvalilo, vse hvalilo, saj pri tako umnih in poštenih možéh se niti misliti ne more, da bi kedo kaj napačnega spisal. (Pravo! pravo!)

Da se pa naše pretresovanje svétu ne bode zdelo poveršno, pristransko, smé se tu pa tam omeniti kak tiskaren pogrešek, in pa, to da malokrat, kaka nedolžna „oblika.“

Na priliko tako le:

„Naš neutrudni, slavni pisatelj, gosp. Slamorezec, dal je zopet na svitlo knjigo, katera se gotovo vsakemu močno prikupi.“ Po tem se sme ob kratkem povedati, o čem knjiga govori. Na zadnje se pristavi: „jezik je čist in gladek ter tudi prostemu človeku lahko umen (če tudi nij res). Tisk in papir g. Prelaznika sta, kakor zmirom, vse hvale vredna, in cena je tako nizka, da si more lepo knjigo vsak omisliti.“

To nam bode izgled kritike, po katerem se bomo vladali, da ne bode zmešnjave in prepira.

Pa ne samo v pisanji, bratje si bomo v vsem dejanji; hvalili se bomo, kjer in karkoli bode mogoče. Vse, karkoli stori kedo izmed nas, bode lepo, dobro, vso hvale vredno. Vse drugo pa ne bode za nič.

Hvalili pa se bomo zato tako, da nas bodo naš oče bolj veselili, ker imajo take sinove.

Če kedo kje kaj očitno govori ali poje, karkoli si bodi, dejalo se mu bode v „Drobnicah“: „slavo- in živioklicev in ploskanja nij bilo ne konca ne kraja“; — ali če je kaj šaljivega govoril: „od smeha je hotelo vse popokati.“ — To so vam krepki a lepi izrazi, ne? (Da, da! Izverstno!) Vse sem sam naredil! Če se pa hoče komu najvišja čast izkazati, reče se mu: da je „zvonec nosil.“ Kako lepo na pr. bode se bralo v „Drobnicah“: gospodičina Milica Zapênceva je tudi ta večer, kakor po navadi, zvonec nosila.“ (Dobro! dobro! Še boljši bi pa bil „bórovž!“)

Sploh gledimo, da pišemo po domače, prav na debelo, po kmetski; tiste olikanosti in politure nij nam nič treba, niti našemu očetu.

Kar tako spišemo, bode se imenovalo slovstvo ali literatura. (Živio, Slava!)

Bratje, veste, kaj je manjkalo našemu očetu? Slovstva jim je manjkalo, če tudi nijso znali imenovati svoje potrebe. Zdaj jim je pomagano!

To naše slovstvo se res ne bode moglo meriti z družimi, ni po velikosti ni po notranji vrednosti; bode pa, in to je največ vredno, bode pa čisto, nedolžno, otročje! In če bodo tudi naše knjige potem dolgočasne, da nekateri bralec pri njih zaspi, nič ne dé, to spanje bode spanje pravičnega! (Dobro, dobro! Izverstno!) Toliko o naši bratovščini sploh.

Ko je Baltazar končal ta govor s povzdignenim glasom, obriše si pot z obraza, in globoko zdahne, ker jelo mu je bilo sape izmanjkovati. Bratje ga navdušeni obsujejo ter mu zapóred roke stiskajo.

Čez nekoliko časa Baltazar zopret povzame besedo, ter tako govori:

Zdaj vam hočem pa še nekoliko bolj natanko razložiti, kako in kaj naj se piše, da bode našemu očetu po volji in nam na korist.

Bratje, podloga vsej izobraženosti, prvo in glavno delo vsake poštene literature je — pratika! (Čujte, čujte!)

Jurij Kopriva.

Obrazi iz narave.

VIII. Na razhodu.

Kaj pa je vam, ptice preljube, da zdaj tako na naglem vse molčite? Ti slavljeni slavec, ki si tako sladko prepevâje v pomladi navduševal mladeniča ter narekal mu gorko, zaljubljeno pesem, kako merklo posedaš zdaj med berstjem! Ti veseli skerjanec, ki si za zgodnjega

jutra in za poznega večera visoko krožeč v obzorji mladim in starim povzdigoval serca, kako sanjavo čepiš zdaj ob grudi zemlje! Ti ljuba prepelica, ki si za večernega hlada tako glasno klicala kmetiču v vas, kako poterto se vtikaš v razor! Ti naglokrila lastovka, ki si bila ponižni kmetski hišici pod nastrešek nanosila gujezdice, — kako nemirno in hlastno sukaš sè svojo mlado zaréjo okolo bele, vaške cerkvice! In ve prijazne tovarišice vse, od živahne pénice, ki je drobno žgolela v germu, pa do plenolovne postovke, ki se je vozila po zraku, ve, ki ste bile iz tujih krajev priromale k nam, gnejzdit pri nas ter sè svojim prijetnim, neutrujenim prepevanjem oživljat naše polje, gozde, ledine in podnebje, ter vedrit in razveseljevat nam serce, kako tožno in medlo zdaj pomolkujete vse!

Vem, merzel veter povléka po rujaveči ravnini; gosta jesenska megla niže in globlje léga v doline, da solnce rudí samo verhove goram; žetev je s polja, žito v predalih; po njivah molí samo bodoče sterišče; povsod je tako prazno!

To je: ptice se nádejo, da se bliža čas, ko bi morale hudo prezebati in stradati. In hipoma začno sanjati o milejši domovini, kjer je z živezem miza bogateje pokrita. In zbiraje se v čete vzdigavajo se tudi že v ozračje, pa se zopet pospuščajo nazaj doli, kakor bi jim vendar pretežko bilo, da bi se ločile od prijaznih, priljubljenih jim krajev, kjer so skozi jasno poletje tako mirno prebivale in gnejzdile.

Ali mahom se jim iz srede začuje glasen klič za znamenje na odhod. In krilati pevci se z lahka poženó više in više v zrake. Kmalu leteč proti jugu potegnejo se v tanki in dolgi čerti dalje, da se pozornemu očesu vidi, kakor kak pomenljiv pomišljaj na prostrani, nebeški pólí. In dalje ter dalje leté čez potoke in reke, čez gore in dole, da, čez široke dežele, čez sinje morje!

Tačas se stoži tudi človeku nekateremu; duša mu skoperní od sladko-otožnih, hrepenečih željá. Povzdignil bi se rad, kakor ptiči v zračne višave, in plaval za njimi, za njimi — bog vé kam tja v tuje, neznane, vzorne daljave, da tamkaj pozabi bridkih prevár, katere je bil tukaj doživel, da si tam ohladi rane, ki ga tukaj pekó a ne minejo; da onda morda najde tisto, kar mu tu skromna domovina prikriva.

To se vé, da ták, oziraje se za ptičjim vlakom, ne misli na težave in nevarnosti, kakoršne preté popotnim. Malo je namreč ptic, ki potujejo samo po dnevi; večina jih tudi po noči dalje veslá brez spanja, brez počivanja! In koliko je to potovanje, kakó čudovito! Kaj je, ki tem pozračnim bivalcem kaže tir, po katerem gotovo prispevajo do zelenega smotra? Kaj jih učí reda, katerega se potoma tako pravilno deržé?

Tu nahaja ubogi človek, ki ima pamet in um, samo reven izraz, da odeváje z njim svojo nevednost more samo reči: to je nagnótje! O, ta nagib pak je ták, da lahko pogreša vsak kompas in vse preračunjevanje. Tu je meja, preko katere tudi najbistroumnejši naravoslovec ne nahaja nobene bervi.

Brez ptičjega žvergolenja ostra zima poteka. Samo malo pri nas ostalih ptičev si išče živeža po samotnih tiri in gazéh; ali časi, ko zlasti hudo zmerzuje, priletujejo k našim stanovališčem in prijazno poključavajo na okna: „Ljubi človečki, odprite nam; zelo nas zebe in lakota muči!“

Ali kmalu se zopet ljuba pomlad povračuje, in ž njo tudi preljuje ptice. Jube! zopet je veselje v vasi, ko se nenadoma prva lastovka čivljaje ovija okolo pohištva. Otroška pobožna vera jo blagoslavlja in varuje; saj treščilo bi jim v sleme, kjer bi lastovko gonili od hiše ali jej razmetavali gnjezdo. — Kmetič, pokladaje si žuljavo dlan pred oči, gleda kvišku, ako bi mogel po ptičjem priletu posneti: ali bode letina slaba ali dobra? Nesrečnik, bolnik, tudi ta čuti, da s povračujočimi se pticami prihaja tudi pomlad, ki milo tolaži in sè sladkim upanjem blaži, ki tudi največjemu ubožcu lajša težave.

Vendar pticam na gerških, na laških, na španskih in celo na afrikanskih obalih — kedo jim naznanjuje, da pri nas se iz nova pomlaja? Neka temna slutnja, neki notranji čut, ta je, ki jim tačas veleva: kvišku, odpravite se na daljni pot!

In koliko pripovedovati bi nam mogel vsak teh malih popotnikov! Pripovedovati, da je prepeval pač preko prelepih in vonjavih travnikov, ki se dozdevajo pravi pozemski raj, v katerem bi samo ljubezen imela svoje svetišče — a tudi tam človek sovraži človeka, brat brata preganja, povračuje se prijateljstvo z izdajalstvom, ljubezen z nezvestobo; po tihih bregovih in verhu stermih gorâ, kjer se zdi, da se edino noč bori z dnevom — tudi po njih se je razlegal že morilčev hrup; tudi tam je mnog skriven grob; ob samotnih vodah in bistrih potokih ki so tako čisti — tudi tisti so bili že rudeči, rudeči od človeške kervi!

Pripovedoval bi lahko, kako je komaj ubežavši neprestanemu človeškemu zalozovanju v tistih krajih, koder kraljuje tudi samo strast, zavist in sebičnost, potem potoval morda preko širnega morja. Morje je bilo burno in viharo: drevili so ga grozni valovi. In že pešajoč bi se bil skoraj ščénil v peneče vodovje, kakor toliko obnemoglih sopotnih tovarišev, — kar je v najizkrajnejši sili zagledal ladijo ter na nje drevcu je varno počival. A pod njim so brodniki v smertnem strahu molili in na vso moč si prizadevali, kako bi topéčo se ladijo oteli pegube. Kar v tistem trenotji se navskriž razkrehne in grozni valovi so jo požerli njo in vse. On sam je zletel dalje in srečno prispel do kopnega.

In tu zopet prepeva vesel: a človek tukaj in tam svojemu bližnjemu in sebi življenje grení sè svojo pregreho; vé to — vendar nij nikjer boljši!

J. Ogrinec.

E m i.

Osoda te je sem zanesla
Iz domovine v tuji kraj;
Pustila si deželo drago,
Mladosti si pustila raj.

Jaz nijsem te poznal otroka,
Igrála nijsi ti z menó;
A vendar tujec v tujem svetu
Našel si v tebi sem sestró.

Če ljubiš ali me sovražiš,
Odpuščam ti oboje rad;
Saj nijsem ti samó prijatelj,
Po sercu sem ti zvesti brat.

Premislil to in ne zameri,
Da k tebi zdaj ves hrepením,
Ko doba se ločitve bliža,
Da tebe in ta kraj pustím.

A kaj se mením o slovesu?
Kaj vabim ti v okó solzé?
Ne plakaj, v mojem si naročji
Utéši žalostno sercé!

Odžáli se na mojih persih,
Sladkóst iz mojih ustnic pij;
Saj malo hipov še imáva,
In čas nevsmíljeno hiti.

Nebeski angelj naj poverne
Plačilo ti za blagi čút,
Mogočno nad tebój razgerne
Mirú naj rajskega perút!

S o l z e.

Odkrivaj zdaj, okó ti moje!
Vso nepozabljeno sladkóst,
Odkrivaj vse grenkóbe svoje,
Nekdanjo rádot in bridkóst!
Še žívi tvoji so spomíni
Vseh srečnih in nesrečnih dnij,
Toréj se združi s sercem tí,
In v slavno pesen jih zedíni!

O blagor tebi, ki si zerlo
Zvesté ljubezni svéti vzor,
Ki si mladeniču odperlo
Nje vdanosti nebeski dvor!
Razšírilo si persi vroče,
Da je kípelo mi sercé,
Rodilo sládke si solzé
In upe, dušo dvigajoče.

O sládke solze so veselja
Iz preobitnosti sercá,
Zazíblje ga neskončna želja,
Ki je samó še prav ne zna!
A to veselje sercu mine,
Nikdár se mu ne verne več,
Osode ga ognjeni meč
Iz raja ven v terpljenje zríne.

Mladičiča en pógled zmami,
Od nezvestobe mu poslán,
In že leži v peklenski jami,
Z nestanovitnostjo užgán;
Ne sijejo več sladke nade,
Da bi ogrévale sercé,
Okó mu zre samó gorjé,
Ki žar ognjenosti mu krađe.

A tužnih angelj se ga vsmíli,
Rešilno róko mu podá,
Ubrani ga osode sili,
V terpljenja dol ga pripeljá,
Ter sólzo mu v okó privábí,
In z njo izpira mu brezup,
Nesrečni ugasí mu strup,
Ki ga moríti ne pozabí.

O blagor ti, okó skaljéno!
Ki dar je rebí tak podán;
Ne straši te gorjé nobeno,
Z njim vedno se mu staviš v bran,
Ter njemu, ktereга sovraži
Slepota sreča vekomaj,
Odgrinjaš ti prihodnji raj,
Ker tvoja solza ga tolaži.

Popotna pisma.

II.

Popoludné sem si dal mizico in stol prinesiti na vert poleg jezera. Kako prijetno se tu sedi! Tiho in mirno je vse okrog, in pokojno leži zeleno jezero pred mano. O da se ne more človek niti za trenotje misliti iznebiti! Kakor senca gredó za njim, kamor se oberne, spremljajo ga z domu čez hribe in doline, ne odtegne se jim v najskrivnejšem kotu zemlje!

Baš to solnce, katero sije tako mirno na jasnem nebu, gleda ob tem času v drugi deželi polje z mertvimi kriti, s človeško kervjo pojeno, gleda poderta mesta, razrušene vasi, terpljenje, gorjé okrog in okrog! —

O proč sè strašno podobo!

Kurja družina se pase okrog mene po vertu. Pa tudi tu nij mirú. Dva letošnja petelinčka se klujeta silno serdito, bog vé kaj jima je vnelo boj? Enako sta močna, enako serčna in boja željna, nobeden ne odneha. Treba bode iti braniti in mirit. A zdaj ja je zagledala stara, modra kokoš, morda njižna mati; na bojišče teče, useka vsacega enkrat s terdim kljunom po glavi, in mir je ustanovljen; osramočena se umakneta borilca vsak na svojo stran; a videti nij, da ju je serd minil. Res nij terpélo dolgo časa, in zopet sta skupaj; še serditejši je boj. Zopet pride stara kokoš mirit, a zdaj useka vsacega po dvakrat; konec je boja za zdaj, bog vedi, koliko časa bode terpel mir. Tudi v drobnem kurjem serčeci prebiva strast.

Zdaj se Vam pa moram malo izpovedovati, gospá; skesán sem, upam torej, da mi ne odrečete odveze.

Sinoči je malo manjkalo, da nijsem zopet padel v staro bolezen. Ko je bilo solnce zašlo, odpel sem čolnič, ter veslal na sredo jezera. Tu položim veslo iz rok, naslonim se čolnu na rob ter prepustim se svojim mislim; miren je bil zrak, mirno jezero, po nebu so se plazili beli oblaki, med katerimi se je zdaj ter zdaj mesec prikazoval. Iz globočin so me neme pozdravljale temne podobe velikanskih gorá, ki se ob bregu stoječ ogledujejo v bistrem jezeru. In iz globočin mi začno vstajati spomini, podobe nekdanjih dnij; v dolgi verstí mi plavajo molčé pred očmi, in globoka otožnost jame osvajati moje serce. In budé se mi misli, čuti, hrepenenje brez imena, brez konca, brez prave podobe! Stara romantika mi je vstajala iz jezera globočin, in jaz sem mislil, da mi je na véke pokopana.

Poletna noč, jezero med visokimi gorami, mesec po nebu plavajoč med belimi oblaki, to so mi še vedno nevarne moči, katerih se mi je skerbuo ogibati, in vendar jih imam tako rad! Tu je moja izpoved,

bodite mi milostna, gospá! A za pokoro hočem pametno govoriti, kakor sem sinoči sanjaril. Kaj je vsa poezija, vsa lepota? Domišljánje, videz, sanje, pene, nič realnega! Nobena stvar nij sama na sebi lepa, poetična; take si jih dela samo človek. Učiti se moramo, da gledamo stvari same na sebi brez vse subjektivnosti. Naravoznanec, naravoslovec, kemik, geolog — ti so možje, ki gledajo stvari, kolikor je sploh človeku mogoče, v pravi podobi! Medicejska Venera pa stare beračice, ki je za plotom poginila, truplo — anatom ne dela razločka med njima, enóliko udov, kostij, kit, vezíg i. t. d. Modrujmo tedaj! Noč, kaj je noč? Noč ima svojo moč, svari skrivnostni prigovor. Kako moč hoče imeti? Pomišljujmó. Noč je čas, v katerem na naši strani zemlje solnce ne sveti, in čas nij nič pozitivnega, realnega. Kaj more torej imeti noč tako posebne, poetičnega poetom, zaljubljenim in drugim takim blaznom?

„Weil' auf mir, du dunkles Auge,
Uebe deine ganze Macht!“

in kakor še dalje tako lepo nagovarja noč Vaš ljubljenec Lenau. To je sama domišljjava!

Dalje: mesec! Kaj ima pač ta dolgočasni, zaspani ponočnjak tako posebnega, skrivnostnega, poetičnega v sebi, da mu od nekedaj že pesniki mirú ne dadé?

„Bliedi mjesec tebi tužim
Svoj na svietu tužan stan!“

Take in enake tožbe mu dohajajo vsako noč iz te žalostne solzue doline. Kaj je mesec, da se mu taka moč pripisuje, taka čast izkazuje? Ne posebno velika krogla, petdesetkrat manjša naše zemlje, kakor vé zdaj že vsak kmetsk otrok, brez zraka, brez vode, brez življenja: mervto nebeško telo brez posebne vrednosti; kajti njegova svečava nam nij bog vé kaj. Koliko moramo poleg njega požgati tresák, olja, sveč, gaza, da kaj vidimo po noči!

In dalje: gora! Res nij, da bi dejal — ne stoji vsega napačno tako le pred mojimi očmi; podlogo ima jako široko in krepkó, nij da bi jo človek, vihar ali tudi celó potres kar tako omajal in prevernil; tudi nje višava nij kar si bodi, človek mora res malo vrat kvišku stegniti, da vidi njen verh. Prav imposantna prikazen je gora, mora se reči.

In vendar, kaj je vse to veličastvo? Kaj so gore? Naša mati zemlja je že stara, in ima že jako zgerbančeno lice. Ti gerbanci so gore. Kamenje, samo kamenje, više ali niže nakopičeno, po verhu malo persti, iz katere poganja drevje, germovje, ter životari, kakor more. Kje je tu lepota?

A napósled: jezero! Sama voda, kaplja do kaplje, dva atoma vodena kemično združena z enim atomom kisleca, vmes nekoliko ogljene kisline in nekoliko različnih solij. Voilà tout!

Tako tedaj moramo gledati noč, mesec, goro, jezero, in kar je družih tacih sentimentalnih ingredijencij, potem nam bodo čisto brez vse nevarnosti. Kemija je gospá; ona izpodrine s časom po polnem poezijo in sanjarstvo iz sveta. Do zdaj smo gledali, mislili in govorili, kakor otroci. Kemija nas učí gledati, misliti in govoriti! Naši otroci in naših otrók otroci bodo vse drugače govorili, v samih kemičnih formulah; namesto vode porekó! H, H, O; za sol: Cl, Na; za solitar KNO₂ — O itd. To bode učenost! Vse bode pometno, vse srečno in veselo! Zdaj krije še mrak zemljo, in v mraku jo poezija domá; a že se svitlí bolj od dne do dne; kmalu prisije solnce resnice, ki nam prežene vse teme in megle, vse zmote in dvome: vse bode očito in jasno, vse bode strašno dolgočasno!

J. Odurni.

Pasji pogovori.

II.

Zopet hočem odpreti svojo usta, ter s tabo govoriti, moj pinč! — Ti pa nastavi ušesa, poslušaj zvesto, ter stori, kar ti velim.

Veleti pa ti hočem reči, katerih sam storiti ne morem.

Ko se bodeš izprehajal po „Ringu“, moj pinč! prišumí ti naproti ženska prikazen.

Nosi se po konci in šopiri se, kakor páv, ter sè svilenim repom ulice pometa.

Kar pa ima na sebi, vredno je mnogo več, nego je vredna sama. Bliščečega zlata in dragega kamenja je na njej za deset monštranec.

Na glavi zadaj ima nakopičenih visoko goró lãs, ki so krili nekdaj glave desetim poštenim kmetskimi dekletom.

In ko bi imel kmetič, kar je dala zanje, bil bi vesel ter plačal bi vsega leta davke od svojega zemljišča.

In za njeno krilo bi prignal kravo iz sejma, kjer je pil dva poliča dobrega vina.

In za kravo bi tekalo tele, z višnjavo ruto čez trebuh prepasano.

Glej je, moj pinč! kako zaničljivo viha nos, kakor bi ji vse smerdelo.

In za njo stopa po konci v dolgi suknji moška podoba, ter bije s petami ob tlak, da daleč doní.

In okrog klobuka ima zlato porto, s kakoršno je mašni plašč.

In sreberni gumbi se mu svetijo v dveh verstah po persih.

In štirje mu bliščé na zadnji strani, kakor rimska kola na nebu.

Zato stopa ponosen za njo, in pod pazuo nosi, kar je nakupila.

Njen oče pa hodi sè zeleno culico na rami od hiše do hiše ter kriči po dvoriščih: „handlen! Niks cè handlen?“

Zato pojdi k njej, moj pinč! privzdigni zadnjo nogo ter reci ji po svoje: sram te bodi!

In ko storiš to, ustavi se tudi pred njim, ki hodi za njo, vzdigni drugo nogo, in spusti nanj svoje zaničevanje, kar ti ga je ostalo.

Ko bi to storil jaz, kričali bi: zagornik je, križajte ga!

In izprehajal se bodeš, moj pinč! poleten večer po Dunajščice cvetočim obrežji, in prideš do hiše, deseti muzi, Gallmeierici, posvečene.

In predno odbije sedma ura, videl bodeš valiti se veliko množico pred hišo.

In stiskajo se in sujejo ter šumé, kakor čebele pred panjem, predno rojé.

Prišli so od vseh štireh strani sveta: iz Gumpendorfa in Lerchenfelda, iz Lichtenthala in Hunglbrunna.

In položila je kuharica kuhalnico, in pustila je mati dete v povoji.

In hromák vzame kljuko iz kota, in slepec reče svojemu dečaku: pelji me k njej!

In mož reče svoji ženi, in žena svojim hčeram: pojđimo jo gledat!

In mati si razčeše lase, séde na stol, in zdajci pride ženska z razbeljenimi kleščami v rokah.

In začne ji zvijati in svédrti lase, da so, kakor strugotine pred kerčmo, kjer točijo ól.

Potem vstane in stopi pred ogledalo, in začne si mazati obledela lica, da se žaré, kakor jabolko o božiči.

In černi si obervi, in lepotiči si ustnice, vele, kakor jesenski list, da so rudeče in žive, kakor češnje o binkoštih!

In vidi svojo podobo v ogledalu, ter govori zadovoljna: dobro je.

In jame si zavijati ostarele ude v belo pajčevino, da se vidi skozi njo, kar in kolikor se more.

Potem gre k svoji hčeri, ki se opravlja, ter jo ogleduje od spre-daj in od zadaj.

In ko jo je ogledala, potisne ji na persih niže obleko, da bi se videlo več.

In reče svoji hčeri: oblačiš se, kakor nuna!

In ko so opravljeni vsi, oče in mati, sinovi in hčere, od največjega do najmanjšega — gredó.

In tolpa jih je velika, kakor Izraelcev, ko so šli iz Egipta.

A ko pridejo pred vrata, moj pinč! pojdi ter pokropi jih vse po versti. Vsacega enkrat, a njo dvakrat, če ti je mogoče.

A ko odbije sedma ura, tedaj je hiša natlačena nališpanega sveta. In šopirijo se in muzajo, kažejo se ter gledajo — moški in zenake vse vprek.

Če si bil kedaj na sejmu, moj pinč! videl si krave na prodaj razpostavljene.

Lepo so rejene, skerbno očejene in poglajene s polnimi omi-timi vimeni.

In kupec hodi od prve do druge, in katera mu je po volji, stopi k njej.

In meri jo sè sežnjem od glave do repa in čez kolk okolo trebuha.

In tiplje ji vime rekoč: dobra bode za mleko, dobra za pleme.

Gledaš me, kaj hočem s tem reči, moj pinč! Ali me ne umeješ?

Jasneje govoriti ne morem, serce me boli.

In zdajci se dvigne zagrinjalo, a sramežljiva muza povesi oči, zakrije obraz, gre iz hiše, ter milo se zajoka.

Jezik njih, ki govore na odru, zdi se mi, kakor cunjca, ki jo je pa-glavec s palico izlekel iz mlake.

In černe, smerdeče kaplje padajo na tla od nje.

A ko se prikaže Ona, strašan hrup zagerni po hiši!

In kar govori Ona, nij da bi poslušale device niti poštene zakonske žené.

A zvesto jo poslušajo in poželjivo moške in žene in otroci vsi vprek.

In kader jim s katero posebno kožo posegače, zarezgetájo, kakor svitli žebec, kader kobilu zagleda.

Razgetanja pak nij konca niti kraja!

A tisti, ki sedé v prvi klopi pri tleh od spredaj, vsi so čestitljivi starčki, in glave se jim svetijo od zgoraj, kakor preroku Elizeju.

A ko Ona plesati začne ter kvišku noge metati, kakor hči Herodova,

Takrat napnú oči, da bi jim jih, kakor raku, lahko s palico odbil.

In stezajo vratove iz klopi, kakor mladi srakoperji iz gnjezda, ko začujejo starko s červičem v kljunu.

In na bolščéče oči nastavljajo čudna, velikanska orodja, da bi videli bolje.

A ko je končana služba božja, valé se iz hiše rekoč: videli smo jo! In veselje se jim sveti na obrazih.

A ti, moj pinč! ustavi se tedaj pred vrati, ter reci jim po pasje: sram vas bodi!

A ko bi to storil jaz, kričali bi: »kapucin je, ki pridiguje: postite se! a pod rujavo halo nosi kos dišeče pečenke in zlataga vina bokal!«

Literarni pogovori.

XVII.

Ta napis morebiti nij prav primeren temu, kar mislim denes tu govoriti. Vendar naj ostane po stari navadi. Zadujič namreč se pogovarjam danes na tem mestu s čestitimi bralci. Bolje bi bilo morebiti, da bi bil prej prenehal, ali celó nikedar ne začel.

Spodobno je, da se na tem mestu z nekoliko besedami poslovim od svojih pöterpežljivih bralcev.

Malo sem vendar upal, ko sem začel pisati „literarne pogovore“, pa pade morebiti vendar tu ter tam kako zerno na rodovitno zemljo. Ali je bilo to upanje po polnem prazno? Mogoče. Obile izkušnje v življenji so me učile, ne preveč upati, ne previsoko sezati s svojimi željami. A da se bodo moje besede krivo obračale, da se mi bodo podtikali kedaj neblagi nameni, tega se nijsem nadejal. Zgodilo se mi je. Naj bode! Tudi to se preterpi, kakor toliko drugega. A da take izkušnje nijso ravno pripravne, človeku posebno veselje do pisanja buditi, to je lahko umeti. Zatorej hočem molčati zanaprej. Moja navada nij, drugim svoje misli, svoje prepričanje vrvitati; naj se vsak zveliča po svoje, a da bi koga pohujševal s svojim pisanjem, bog me varuj! Posameznik ne more nič, naj ima še toliko dobre volje. Gorjé mu, kedor hoče pri nas resnico govoriti. Vse gre nanj, v tem so vsi zložni. To sem izkusil sam, to je izkusil posebno žalostno moj prijatelj, katerega mi pač nij treba imenovati. Kako se ravna z najboljšim rodoljubom, z možem, ki je toliko storil za razvoj slovenskega jezika, slovenske literature! In koliko bi mogel še storiti? Kaj hočemo reči stranki, katera tako preganja, tako zatira najboljšo moč!

„Zvon“ si šteje v častno dolžnost, preganjenemu biti zaduje pribežališče.

„Zvon“ se jo ogibal do zdaj, kolikor mogoče, vseh osobnostij.

Da tu nezvest postane svoji nameri, za to se mu bode še enkrat, ko pravica premaga, hvala vedela, če nas vse ne moti.

Na mesto literarnih pogovorov torej, katerih pač ne bode nikdo preveč pogrešal, bode zanaprej G. Levstik, ki je predolgo molčal, nam pripovedoval nekoliko dogodkov iz svojega življenja, sebi v pojasnilo in opravičenje a drugim v koristen poduk. G. Levstik ima besedo.

Slovenski glasnik.

* V Belem gradu je v 3 zvezkih na svitlo prišla naslednja zanimljiva knjiga, katero je spisal ruski učenjak Nil Popov, namreč: „Srbija i Rusija od Kočine krajina do sv. andrejevske skupštine.“

* V Zagrebu je društvo sv. Jerolima izdalo knjigo: „Povjestnica hrvatskoga naroda, napisao Šimun Balenović. 1870. Str. VII, 1—320.“ To je že ljudske knjižnice četrta knjiga, katero je na svitlo dalo društvo sv. Jeronima. Po „Viencu“ je pisatelj povest tako razdelil: najpervo govori o svetu, o Hervatih, narodu slovanskega plemena, sploh, in o hervatskih sosedih, s katerimi je hervatski narod v starih dobah bil v daticajih, kakor so: Franki, Italijani, Obri, Gerci, ter slovanski sorodniki Serbi in Bolgari, potem pripoveduje dogodbe hervatskega naroda, dokler je imel sam svojo državo (Hrvat sam za sebe), za tem preide na dobo njegove združbe z Ogersko (Hrvat s Magjarom), naposled o Hervatih „pod domom Habsburgom.“

* V Parizu izhajajoče novine: „Polybiblion, revue bibliographique universelle“ prinaša v zvezku meseca avgusta letos iz peresa znanega prijatelja slavistiki, dr. L. Legera, pregled najnovejše slovanske književnosti z naslovom: „revue publications slaves (p. 63—74). Ob kratkem se pretresajo posebno književni proizvodi „jugoslovanske akademije znanosti i umjetnosti.“

Čč. naročnikom „Zvonovim.“

S tem listom sem prevzel zopet sam vredništvo „Zvonovo,“ katero sem moral po zakonu, preselivši se iz mesta, kjer list izhaja, izročiti drugim rokam.

Ob enem naznanjam svetu, da zadnji spis v 17. listu „Zvona“ bil je sprejet čisto brez vednosti in torej brez volje tistega gospoda, ki je bil do tega časa na mojem mestu podpisan za odgovorno vredništvo. Omenjeni gospod ne more torej nobene odgovornosti imeti pred slov. svetom za spis, s katerim se po svojem mišljenji nikakor ne zлага. Vsa odgovornost torej pada na podpisanega pisatelja in lastnika.

Končno se vabijo uljudno tisti gospodje, kateri so bili naročeni samo za 9 mesecev, naj blagovolijo skoraj ponoviti naročilo.

Stritar.